

სოფლის მეურნეობის ეკონომიკურ-ფინანსური პრობლემები და მათი
დარკვეულირიგის ძირითადი მიმართულებები

მანანა შალამბერიძე, ანსუ-ს ასოცირებული პროფესორი;
ზეინაბ ახალაძე, ანსუ-ს ასოცირებული პროფესორი

რეზიუმე

ქვეყნის სოფლის მეურნეობის არსებული სიტუაცია მოითხოვს შესაბამისი აგრარული პოლიტიკის შემუშავებას, რომელიც უნდა ემსახურებოდეს აგრარული სფეროს ბუნებრივი განვითარების მიმდინარე პროცესის დაჩქარებას და სრულყოფას. ამ მიმართულებით სახელმწიფოს უმთავრეს ამოცანას წარმოადგენს ხელშეწყობის ისეთი ვარიანტის შერჩევა, რომელიც ერთის მხრივ უზრუნველყოფს ფინანსურ-ეკონომიკური მდგომარეობის მნიშვნელოვან გაუმჯობესებას და მეორეს მხრივ არსებული გამოწვევების დაძლევას.

აგრარული სისტემის განვითარებისა და სოფლის მეურნეობის ეკონომიკურ-ფინანსური პრობლემების დარკვეულირიგის საქმეში სახელმწიფოს როლის შესახებ ჩვენს საზოგადოებაში არსებობს გარკვეული აზრთა სხვადასხვაობა. მაგრამ ვფიქრობთ, უმთავრესი ფაქტორი, რაც ხელს შეუწყობს აგრარულ სფეროში დღეს არსებული კრიზისის დაძლევას არის ის, რომ სწორად განხორციელდეს და ზუსტად შესრულდეს დარგში გატარებული რეფორმები, გეგმაზომიერად დაიხარჯოს სოფლის მეურნეობისათვის გამოყოფილი ფინანსები და მოხდეს ხელსაყრელი უცხოური ინვესტიციების მოზიდვა

საკვანძო სიტყვები: აგრარული სექტორი, მინის ბაზარი, კაპიტალდაბანდება.

Agriculture economic and financial problems and their resolution of the main directions

Manana Shalamberidze,
Zeinab Akhaladze

Summary

The country's agriculture, the situation requires an appropriate agricultural policy, which is to boost the agricultural sector in accelerating the process of natural development and perfection. In this regard, the main task is to promote a version of which is on the one hand provides a significant improvement in the financial and economic situation and on the other side existing challenges.

Agricultural and Rural Development of the system of economic and financial problems in resolving the issue of the role of the state in our society there are some differences of opinion. But I think the most important factor that will help the agricultural sector in the current crisis is that it is properly implemented and enforced in the field of reforms, planned to spend the funds allocated for agriculture and the favorable foreign investment.

მიუხედავად განხორციელებული ეკონომიკური და აგრარული რეფორმებისა ქვეყანაში ჯერ კიდევ არ არსებობს სრულყოფილი სახის სოფლის მეურნეობის განვითარების ერთიანი მოქნილი სისტემა, რის გამოც სოფლის მეურნეობის სფერო ბევრი პრობლემისა და გამოწვევის პირისპირ დგას, კერძოდ:

- ძირითადი კაპიტალური დაბანდებაების ნაკლებობა,
- რუსული ემბარგო ქართულ პროდუქციაზე,
- მსოფლიოს ეკონომიკური კრიზისი,
- ნაკლებად ხელმისაწვდომი სასოფლო-სამეურნეო კრედიტები.
- სასოფლო-სამეურნეო სექტორში კვლევა გავრცელების სისტემის არარსებობა,
- არასათანადოდ მოქმედი მინის ბაზარი.

სწორედ ეს არის იმის მიზეზი, რომ ბოლო წლებში რეალური წარმოება საქართველოში 20%—ით შემცირდა, ნათესი ფართობი 43%—ით შემცირდა, ხოლო საშუალო წარმოებამ ერთ ჰექტარზე გაანგარიშებით დაიკლო. სოფლის მეურნეობას მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია მშპ—ში მისი წილის, წმინდა სავალუტო შემოსავლების, დასაქმებისა და სიღარიბის დაძლევის თვალსაზრისით, თუმცა, მისი როლი თანდათანობით იკლებს. სოფლის მაცხოვრებელთა უმრავლესობისთვის სოფლის მეურნეობა შემოსავლის უმნიშვნელოვანესი წყაროა, სწორედ სოფლის მეურნეობაშია დასაქმებული მთელი სამუშაო ძალის 50%. მათი 95% მცირე მენარმეები არიან (თითოეულ ოჯახზე +/- 1.2 ჰექტარი და 2 ძროხა), ასე რომ, მათ მიერ წარმოებული პროდუქცია ძალზე მწირია. ქვეყანაში არსებული სიღარიბის მაღალი მაჩვენებლის ძირითადი მიზეზი ის არის, რომ ვერ მოხერხდა ქვეყნის სოფლის მეურნეობის სექტორის მოდერნიზება. ფერმერულ ორგანიზაციათა რაოდენობა ძალზე მცირეა, ამდენად მათი უმრავლესობა ვერც მასშტაბზე ორიენტირებული ეკონომიკის უპირატესობით სარგებლობს და ვერც იმპორტიორებს უწევს კონკურენციას. ქვეყანა დიდწილად და მოკიდებული უცხოეთიდან იმპორტზე.

ამ პრობლემების მოგვარებისათვის სახელმწიფო დგას არჩევანის წინაშე: მას შეუძლია მონაწილეობა მიიღოს მსხვილი ფერმერული მეურნეობებისაგან შემდგარი აგრარული სისტემის ფორმირების პროცესში და ასევე შეუძლია შექმნას აგრარული სექტორი, რომლის ძირითად ბირთვს წარმოადგენს წვრილი გლეხური მეურნეობები, რომელთაც სისტემატურად ესაჭიროებათ სახელმწიფოსგან სუბსიდირებით მხარდაჭერა მხოლოდ იმისათვის, რომ ძირითადად

შექმნან პროდუქცია ოჯახური საჭიროებისათვის და არა რეალიზაციისათვის. რადგან საქართველოს მოსახლეობის თითქმის ნახევარი პირდაპირ კავშირშია სოფლის მეურნეობასთან, ამიტომ სახელმწიფო საკმაოდ წამყვანი სიტუაციაში აღმოჩნდება თუ მიმართავს წვრილი გლეხური მეურნეობების სისტემატური მხარდაჭერის პოლიტიკას. ამიტომ უმჯობესი იქნება თუ სახელმწიფოს როლი აგრარული სექტორის მოდერნიზების საქმეში შემოიფარგლება მსხვილი ფერმერული მეურნეობების ჩამოყალიბების ხელშეწყობაზე ორიენტირებული იაფი და ეფექტური სუბსიდირების განხორციელებით.

ასეთი მოდელის შექმნისათვის საჭიროა შემუშავებულ იქნას მექანიზმი, რომლის მოქმედებაში მოყვანილ სოფლის მეურნეობის სისტემის შემდგომი განვითარება მიიღებს შეუქცევად სახეს. სოფლის მეურნეობის სფეროს განვითარების მთავარ შემაფერხებელ ფაქტორებს წარმოადგენს მცირე მიწის ნაკვეთი, რომელიც ქმნის არასათანადოდ მოქმედ მიწის ბაზარს.

აღნიშნული პრობლემების გადაჭრა შეუძლებელია უშუალოდ სოფლის მეურნეობის სისტემაში დიდი კაპიტალდაბანდებით. ამ შემთხვევაში გაცილებით მეტი ეფექტი მოჰყვება სოფლის მეურნეობის ცალკეული დარგების განვითარებისათვის გამიზნული თანხებით მეტი სამუშაო ადგილების შექმნას, აგრარული სექტორისაგან განყენებულ სფეროებში, რათა რეგიონებში რაც შეიძლება მეტ ადამიანს გააჩნდეს წვრილი გლეხურ მეურნეობაზე უკეთესი საარსებო გარემოს მოპოვების შანსი. ამავე დროს საჭიროა არა დარგების, არამედ კონკრეტული ფერმერების შერჩევითი მხარდაჭერა. ფერმერებისა, რომელთაც გააჩნიათ მეურნეობების საკუთარი შეხედულებების მიხედვით მოწყობისათვის საჭირო შესაბამისი გამოცდილება, პოტენციალი და მოტივაცია. სასურველია, თუ საკანონმდებლო დონეზე მოხდება ისეთი სახის ცვლილებები, რომელთა მიზანია მაქსიმალურად კომფორტული გარემოს შექმნა მიწის გრძელვადიანი იჯარით სარგებლობის მიმართულებით. იჯარის წესების გამარტივება დააჩქარებს მსხვილი ფერმერული მეურნეობების ფორმირების პროცესს, რადგან ქართველი გლეხი, რომელსაც თუნდაც გააჩნდეს ალტერნატიული შემოსავალი, ძნელად შეეღწევა და გაყიდის მის საკუთრებაში არსებულ მიწას. იჯარა კი იცავს ერთგვარ დადებით ბალანსს ფერმერულ მეურნეობაზე ორიენტირებულ და ალტერნატიული შემოსავლის მქონე ადამიანთა ინტერესებს შორის. მცირე გლეხური მეურნეობების მსხვილ, მოგებაზე ორიენტირებულ ფერმერულ მეურნეობებზე გარდაქმნის შედეგად თავისთავად იხსნება დაბალი რენტაბელურობის პრობლემა. მაგრამ ობიექტურობა მოითხოვს აღინიშნოს რომ ზემოთ ნახსენები ინიციატივები აგრარული სექტორისაგან განყენებულ სფეროებში სამუშაო ადგილების შექმნის და იჯარის წესების გამარტივების შესახებ ვერ უზრუნველყოფს სექტორის განვითარებას, რადგან არსებობს კიდევ ერთი პრობლემა — საჭირო ცოდნისა და ინფორ-

მაციის დეფიციტი. ეს კი წარმოადგენს ისეთი სახის დაბრკოლებას, რომლის გადაჭრა შეუძლებელია სახელმწიფოს ჩარევის გარეშე. სწორედ ამ მიმართულებით არის ყველაზე მეტად საჭირო ფერმერთა სუბსიდირება სახელმწიფოს მხრიდან. ცოდნა და ხელმისაწვდომობა საჭირო ინფორმაციაზე არის სახელმწიფოსათვის ყველაზე იაფი და ფერმერისათვის ყველაზე ძვირფას პროდუქტს რომელიც შეიძლება მიწოდებულ იქნას სუბსიდირების სახით. გაცილებით უფრო იაფი სახელმწიფოსათვის და უფრო ძვირფასი ფერმერისათვის ვიდრე ეს შეიძლება იყოს რომელიმე კულტურის ხარისხიანი სათესლე ან სარგავი მასალა ან აგროქიმიკატების თუ სანვავის უფასო დარიგება. სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის წარმოების შესახებ ინფორმაციის და ცოდნის მიწოდებისას საჭიროა სახელმწიფომ გამოახსოს ისეთი სახის ფორმა, რომელიც უზრუნველყოფს ცოდნის სამართლიან გადანაწილებას ყველა ფერმერისათვის, რადგან ეს არის ის შანსი, რომელსაც ყველა ფერმერი თანაბრად იმსახურებს სახელმწიფოსაგან. ხოლო ვინ როგორ და რა ფორმით გამოიყენებს მიღებულ შანსს, ეს მათი პირადი გადასაწყვეტია.

აგრარული სისტემის განვითარებისა და სოფლის მეურნეობის ეკონომიკურ-ფინანსური პრობლემების დარეგულირების საქმეში სახელმწიფოს როლის შესახებ ჩვენს საზოგადოებაში არსებობს გარკვეული აზრთა სხვადასხვაობა, მაგრამ ვფიქრობთ უმთავრესი ფაქტორი, რომელიც ხელს შეუწყობს აგრარულ სფეროში დღეს არსებული კრიზისის დაძლევას არის ის, რომ სწორად განხორციელდეს და ზუსტად შესრულდეს დარგში გატარებული რეფორმები, გეგმაზომიერად დაიხარჯოს სოფლის მეურნეობისათვის გამოყოფილი ფინანსები და მოხდეს ხელსაყრელი უცხოური ინვესტიციების მოზიდვა.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. საქართველოს სოფლის მეურნეობის განვითარების სტრატეგია 2012- 2022.
2. მ. შალამბერიძე ფერმერული მეურნეობის მე- ენჯემენტი ქუთაისი 2015